

POSTANOWIENIE

Dnia 18 października 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący)

SSN Józef Iwulski (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z powództwa T. S.

przeciwko PKP Polskim Liniom Kolejowym S.A. Zakład Linii Kolejowych w W.

o zaliczenie okresu pracy w gospodarstwie rolnym i przyznanie zasiłku przedemerytalnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 października 2011 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 marca 2011 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 9 marca 2011 r., Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ś.: 1) oddalił wniosek powoda T. S. o ustanowienie pełnomocnika z urzędu oraz 2) odrzucił skargę powoda o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 23 października 2007 r., VII Pa [...], w sprawie przeciwko pozwanemu PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Zakładowi Linii Kolejowych o zaliczenie okresu pracy w gospodarstwie rolnym i przyznanie zasiłku przedemerytalnego. W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd Okręgowy wywiódł, że skarga powoda o wznowienie postępowania jest niedopuszczalna, bowiem nie została oparta na ustawowej

podstawie wznowienia. W szczególności nowymi okolicznościami faktycznymi lub środkami dowodowymi, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których powód nie mógł skorzystać w postępowaniu prawomocnie zakończonym, nie są okoliczności, które skarżący przywołał ogólnikowo w skardze o wznowienie postępowania. W ocenie Sądu Okręgowego, nie wystąpiły też przesłanki wznowienia postępowania wskazane w art. 401 pkt 2 k.p.c., mające polegać według twierdzeń powoda na pozbawieniu go w zakończonym postępowaniu `praw konstytucyjnych@ wskutek wadliwych działań adwokata wówczas ustanowionego dla powoda z urzędu.

Na postanowienie Sądu Okręgowego powód wniósł zażalenie do Sądu Najwyższego, w którym zarzucił naruszenie: 1) art. 117 § 5 k.p.c. przez `odmowę udzielenia adwokata z urzędu, na etapie wnoszenia skargi o wznowienie postępowania, gdy przy tym samym stanie faktycznym został ustanowiony adwokat dopiero na etapie postępowania w sprawie zażalenia"; 2) art. 130 § 1 k.p.c. przez `zaniechanie przez Sąd wezwania skarżącego do przedłożenia oświadczenia o stanie rodzinnym i majątkowym na rozpoznawania wniosku o ustanowienie adwokata, z dnia 31.1.2011 r.". W uzasadnieniu zażalenia powód wywiódł, że podstawę zażalenia wyznacza art. 394 k.p.c. `wobec utraty mocy obowiązywania art. 394¹ § 2 k.p.c. w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 lutego 2010 r. (Dz.U. Nr 24, poz. 125) sygnatura: SK 10/09". Zdaniem żalącego się, w sprawie zachodziły przesłanki ustanowienia dla powoda adwokata z urzędu już w chwili składania pierwszego wniosku o ustanowienie pełnomocnika procesowego (w piśmie z dnia 31 stycznia 2011 r.). Tymczasem Sąd Okręgowy badał przesłanki dopuszczalności ustanowienia adwokata z urzędu dopiero na etapie postępowania zażaleniowego, bowiem dopiero wtedy wezwał powoda do złożenia oświadczenia o stanie majątkowym i rodzinnym. Skoro po ujawnieniu treści tego oświadczenia na etapie postępowania zażaleniowego zasadne okazało się ustanowienie pełnomocnika procesowego z urzędu, to należy wnioskować, że ta przesłanka istniała już na etapie składania pierwotnego wniosku o ustanowienie pełnomocnika. Już wtedy Sąd powinien zobowiązać powoda do złożenia stosownego oświadczenia, co ujawniłoby okoliczności dające podstawę ustanowienia adwokata. Gdyby zaś Sąd zastosował art. 130 § 1 k.p.c. i wezwał powoda do złożenia

oświadczenia, to wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu zostałby rozpoznany w oparciu o zebrany materiał procesowy a powodowi zostałaby udzielona pomoc prawna z urzędu, co w konsekwencji doprowadziłoby do usunięcia braków formalnych skargi o wznowienie postępowania i do jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest bezzasadne w pierwszej kolejności z tego względu, że podniesiono w nim zarzuty skierowane wyłącznie przeciwko tej części postanowienia Sądu Okręgowego, która dotyczy odmowy uwzględnienia wniosku powoda o ustanowienie pełnomocnika procesowego z urzędu (punkt pierwszy). Jakkolwiek postanowienie Sądu Okręgowego zostało zaskarżone w całości (czyli także w zakresie, w jakim dotyczy odrzucenia skargi o wznowienie postępowania), to jednak w zażaleniu ograniczono się do przedstawienia argumentów mających wykazać nieprawidłowości Sądu Okręgowego przy rozpoznawaniu wniosku powoda o ustanowienie dla niego pełnomocnika procesowego z urzędu na etapie postępowania skargowego. Sąd Najwyższy w postępowaniu zażaleniowym jest związany zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa procesowego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2009 r., I PZ 17/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 207) a w zażaleniu powoda nie przedstawiono żadnych zarzutów odnośnie do zaskarżalnej części postanowienia Sądu Okręgowego co do odrzucenia skargi o wznowienie postępowania (art. 394¹ § 2 k.p.c.). Na postanowienie Sądu Okręgowego w części dotyczącej odmowy ustanowienia pełnomocnika z urzędu według art. 394¹ k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego nie przysługuje. Kontrola tego orzeczenia jest możliwa tylko przy odpowiednim zastosowaniu art. 380 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2001 r., I PZ 85/00, OSNAPiUS 2002 nr 19, poz. 464; z dnia 21 listopada 2001 r., I CZ 165/01, OSNC 2002 nr 7-8, poz. 102; z dnia 17 stycznia 2003 r., I CZ 193/02, LEX nr 583737 i z dnia 23 września 2004 r., III CZ 71/04, LEX nr 137559). W tym celu konieczny jest jednak sformułowany w sposób jednoznaczny (wyraźny) wniosek o rozpoznanie przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 380 k.p.c. zasadności postanowienia w

niezaskarżalnej części dotyczącej odmowy ustanowienia pełnomocnika z urzędu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 października 2007 r., I PZ 20/07 (OSNP 2008 nr 21-22, poz. 320 i z dnia 17 lipca 2008 r., II CZ 54/08, LEX nr 447663). Ponieważ taki wniosek nie został sformułowany w zażaleniu powoda to zarzuty dotyczące odmowy ustanowienia pełnomocnika z urzędu nie mogą być przez Sąd Najwyższy brane pod rozwagę.

Prawdopodobnie w celu wykazania, że postanowienie Sądu Okręgowego jest zaskarżalne także w części dotyczącej ustanowienia pełnomocnika z urzędu, powód powołał się na art. 394 k.p.c. jako podstawę prawną zażalenia, twierdząc, że art. 394¹ § 2 k.p.c. utracił moc obowiązującą wskutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 lutego 2010 r., SK 10/09 (Dz.U. Nr 24, poz. 125; OTK-A 2010 nr 2, poz. 10; Polski Proces Cywilny 2011 nr 3, s. 168, z glosą M. Michalskiej-Marciniak). Jest to pogląd oczywiście nietrafny. W wyroku tym Trybunał stwierdził jedynie, że art. 394¹ § 2 k.p.c. w zakresie, w jakim - w brzmieniu obowiązującym do dnia 21 maja 2009 r. - nie dawał podstaw do zaskarżenia postanowienia w przedmiocie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1, w związku z art. 45 ust. 1 oraz w związku z art. 32 Konstytucji RP. Z orzeczenia tego nie wynika więc, by art. 394¹ § 2 k.p.c. utracił moc obowiązującą a jedynie, że niezgodne z Konstytucją było pominięcie dopuszczenia zażalenia na postanowienie w przedmiocie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji. Wskutek tego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, z dniem 22 maja 2009 r. art. 394¹ k.p.c. otrzymał nowe brzmienie przez dodanie w paragrafie pierwszym punktu drugiego, zgodnie z którym zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji (por. też wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 marca 2007 r., SK 3/05, Dz.U. Nr 61, poz. 418; OTK-A 2007 nr 3, poz. 32; Przegląd Sądowy 2007 nr 11-12, s. 190, z glosą P. Grzegorzcyka). W obowiązującym stanie prawnym wyłączną podstawą prawną wniesienia przez stronę zażalenia do Sądu Najwyższego jest nadal art. 394¹ § 1 k.p.c. a art. 394 § 1 k.p.c. - na który powołał się powód - takiej podstawy nie może stanowić, gdyż dotyczy zażaleń na wskazane w nim postanowienia (zarządzenia

przewodniczącego) sądu pierwszej instancji (co do zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w sprawach, w których nie przysługuje skarga kasacyjna, patrz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 stycznia 2010 r., SK 2/09, Dz.U. Nr 15, poz. 82; OTK-A 2010 nr 1, poz. 1).

W tym stanie rzeczy, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. postanowił jak na wstępie.